

PRIORITY PRE TRANSFORMÁCIU REGIÓNU HORNÁ NITRA

1. Priorita TVORBA UDRŽATEĽNÝCH PRACOVNÝCH PRÍLEŽITOSTÍ

CIELE

Hlavným cieľom v transformácii regiónu Horná Nitra je vytvoriť a udržať pracovné miesta v takých oblastiach, ktoré sú jasným prínosom pre kvalitu života jeho obyvateľov a zároveň prispievajú k udržateľnému a čistému životnému prostrediu. AP musí obsahovať opatrenia, ktoré zohľadňujú dopad na miestnu ekonomiku a prinášajú aj regionálne špecifické prínosy, inými slovami, zahŕňajú nielen aktivity a podporu investícií nadregionálneho charakteru, ale dokážu prispieť i k rozvoju lokálnych firiem. Podmienkou dosahovania týchto cieľov je zapojenie miestnych a regionálnych aktérov, ktorí zohrávajú kľúčovú úlohu pri rozvoji regiónu, a to tak z pohľadu strategickú vízie a rozhodovacích právomocí verejnej správy a samosprávy, ako aj z pozície kľúčových podnikateľských subjektov (veľkých i MSP) a z pozície angažovaných organizácií a subjektov s cieľmi v regionálnom hospodárstve (tretí sektor zaoberajúci sa témami ekológie, vzdelávania, kultúry,).

Jednou z hlavných strategických tém Akčného plánu je samozrejme i dobudovanie (najmä cestnej) infraštruktúry, plány postavené výhradne na dobudovaní infraštruktúry však fatálne zlyhávajú a nie sú generátorom inovácií ani zvyšovania ľudského potenciálu. Prioritou transformácie sú dva základné prvky hospodárskeho progresu z pohľadu obyvateľov regiónu: **uplatnenie ľudí ohrozených stratou zamestnania a uplatnenie ľudí s perspektívou ďalšieho profesionálneho rozvoja a zotrvania v regióne**. Hlavnou výzvou ďalšieho rozvoja regiónu je dobrá koordinácia rozhodnutí a spoločnej stratégie regionálnych hráčov, a vytvorenie podmienok pre zlepšenie súladu ponuky a dopytu na trhu práce. Rozvoj regiónu je možné založiť len na spolupôsobení viacerých faktorov rozvoja: ľudského kapitálu, infraštruktúry, inovácií, konektivity a perspektívnej produktivity.

Vzhľadom na vyššie uvedené boli pre región stanovené nasledovné ciele:

- Využitie najmä regionálnych zdrojov vrátane banského dedičstva
- Tvorba pracovných príležitostí a ekonomických aktivít pre obyvateľov regiónu (osobitne bývalých baníkov a pracovníkov nadväzných odvetví postihnutých útlmom baníckej činnosti)
- Spojenie samospráv, komunít a podnikateľských subjektov pre rozvoj súčasných a realizáciu nových aktivít s cieľom udržať finančné prostriedky v regióne a vytvoriť udržateľné pracovné miesta
- Zastavenie úniku mozgov
- Zvýšenie atraktivity nedostatkových zamestnaní
- Tvorba riešení v spolupráci s podnikateľskou sférou vrátane duálneho vzdelávania
- Zvýšenie atraktivity a kvality života pre miestne obyvateľstvo i pre návštevníkov regiónu v prepojení na ponuku cestovného ruchu
- Dobudovanie ponuky CR ako hosp. činnosti zameranej na viaceré typy návštevníkov regiónu, a v potrebnej miere tiež na miestne obyvateľstvo, ako doplnkové hosp. odvetvie, ktoré hrá rolu v regionálnom hospodárstve
- Rozšírenie aktivít na okolité mikroregióny.

SÚČASNÁ SITUÁCIA

V súčasnosti je všeobecný nedostatok pracovných síl (samotné HBP zamestnávajú pracovníkov z tretích krajín). Nedostatok hlási automobilový priemysel, stavebníctvo, poľnohospodárstvo. Javí sa akútny nedostatok "remeselných" profesií (inštalatér, obkladač, murár, tesár,), a práve tieto

profesie by mali byť zahrnuté do želaného vzniku komunálnych podnikov, ktoré by mali fungovať na regionálnej báze - zdieľanie a riadenie remeselných kapacít pre potreby občanov regiónu.

V oblasti rozvoja Val by však bolo prospešné nadviazať na platformu SSS21, združujúcu Kúpele Bojnice, Nadáciu Výskum Rakoviny, Univerzitu Komenského, Univerzitu Pavla Jozefa Šafárika, Žilinskú univerzitu, Trnavskú univerzitu v Trnave a Biomedicínske centrum SAV.

1.1 Pilier výskum a vývoj pre inovácie

➤ Špecifické opatrenia pre región

- Podpora inovácií, výskumu a podnikania, najmä v podnikoch s výskumno-inovačnou základňou, schopné uplatňovať a prenášať do praxe výsledky Val:
 - bioplasty (výroba a spracovanie plastov má v regióne zastúpenie; napr. transformácia produkcie Fortischemu z PVC na bioplasty), možná orientácia na výrobu bioplastov za pomoci výskumu a vývoja (inicovať spoluprácu s Výskumným ústavom pre petrochémiu (VÚP), napojenie na Fortischem a pod.)
 - ekologické spracovanie/zhodnocovanie druhotných surovín na ďalšie spracovanie/využitie, ideálne v regióne (pr.: spracovanie pneumatík na "black carbon", ktorý je surovinou pre gumársky priemysel v regióne)
 - produkcia IoT riešení pre SMART City, enviro - monitoring, data farming, ...
 - riešenia zamerané na klimatické zmeny
 - manažment dažďových vôd (región chce byť lídrom v tejto oblasti)
 - zelené strechy
 - transformácia pevných plôch na zeleň
 - alternatívne energetické zdroje
- Rozšírenie kapacity pre výrobu nádrží na zachytávanie dažďových vôd - až do spracovateľského závodu
- Identifikácia takých podnikov, ktoré vykazujú ekonomickú stabilitu z hľadiska finančných ukazovateľov a majú potenciál rozvoja aj z pohľadu rozširovať nielen čisto produkčnú činnosť, ale aj oblasť Val, čo zvýši atraktivitu zamestnania a zároveň zníži negatívnu migráciu ľudí z regiónu
- Využitie potenciálu podzemných priestorov na mimobanskú činnosť
- Rozvoj Val v oblasti automobilového priemyslu a strojárstva a jeho prepojenie s už existujúcim výskumným potenciálom

1.2 Pilier Konverzia a diverzifikácia priemyselnej výroby a výrobných služieb

➤ Špecifické opatrenia pre región

- Rozvoj spolupráce s podnikateľským sektorom a budúcimi investormi pre budovanie investičných príležitostí a odklon od ťažkého priemyslu
- Dobudovanie infraštruktúry pre SME a ľahký priemysel
- Využitie potenciálu hnedých parkov
- Podpora ľahkého priemyslu - SMART a zelenej produkcie
- Zlepšenie obehovej ekonomiky - Separácia a recyklácia odpadu
- Založenie komunálnych podnikov a zdieľanie kapacít remeselných, údržbárskych pre potreby obyvateľov miest a obcí v regióne
- Nadviazanie na tradíciu gumárstva (Vestenice, využitie skúsenej pracovnej sily)
- Transformácia banského strojárstva na iný druh výroby

1.3 Pilier Zvýšenie podielu domácej výroby na spotrebe v regióne

➤ Špecifické opatrenia pre región

- Zavádzanie opatrení na zvýšenie podielu domácej výroby na spotrebe v regióne

- Vytvorenie regionálnej značky
- Podpora lokálnych producentov

1.4 Pilier Energetika

- Špecifické opatrenia pre región
 - Konverzia energetických zdrojov
 - Optimalizácia spotreby a produkcie energií
 - Riešenie centrálného vykurovania
 - Vypracovanie štúdie realizovateľnosti, kde musia byť detailne posúdené všetky opatrenia v oblasti energetickej efektívnosti (napr. komplexná obnova budov) a práva spotrebiteľov produkovať energiu z obnoviteľných zdrojov v ich vlastníctve
 - Zavedenie opatrení na zvýšenie využitia potenciálu geotermálnej energie
 - Realizácie opatrení na zvýšenie využitia OZE

1.5 Pilier Pôdohospodárstvo

- Špecifické opatrenia pre región
 - Pestovanie ovocia a zeleniny
 - Chov rýb
 - Včelárstvo
 - Spracovanie a výroba potravinárskych produktov
 - Rozvoj malých i veľkých podnikov poľnohospodárskej výroby, zvýšenie ich počtu a podielu na regionálnom hospodárstve, rozšírenie produkcie komodít, u ktorých je nízka miera sebestačnosti: ovocie, zelenina, špeciálna živočíšna výroba
 - Investície do nových hál/technológií pre udržanie živočíšnej výroby, ktorá tvorí/vyžaduje pracovné miesta
 - vytváranie miestnych podnikateľských združení / spolupráce v budovaní miestnych značiek a spoločnej distribúcie agro-potravinovej produkcie
 - ekologizácia poľnohospodárskej výroby a rozšírenie ekologických postupov v miestnych poľnohospodárskych firmách

1.6 Pilier Cestovný ruch

- Špecifické opatrenia pre región
 - Vytvorenie stratégie zlepšenia služieb CR
 - Zlepšenie informovanosti, marketing a využitie moderných technológií v CR
 - Zlepšenie infraštruktúry CR
 - Centrálné poskytovanie informácií a vytvorenie regionálneho informačného centra
 - Využitie banskej histórie v CR
 - Diverzifikácia ponuky CR (zážitkový turizmus, agroturizmus, cykloturistika...)
 - Dobudovanie a revitalizácia existujúcej kultúrnej a relaxačnej infraštruktúry, vytvorenie podmienok pre vznik profesionálnych umeleckých inštitúcií: galéria, divadlo, hudobno-dramatická scéna
 - Vytvorenie príležitostí relaxačných a voľnočasových aktivít pre kúpeľných hostí, pre rodiny s deťmi, pre turistov vyhľadávajúcich adrenalínové atrakcie a pre záujemcov o industriálne pamiatky a industriálny turizmus
 - Vytvorenie regionálneho imidžu s využitím existujúcich objektov a technických pamiatok a alternatívnej dopravy s dôrazom na eko-dopravu
 - Realizácia vzdelávacích aktivít pre zvýšenie kvality služieb v CR, zvýšenie profesionálnych zručností a doplnenie chýbajúcich profesií a kvalifikácií
 - Zmapovanie kvalifikačného potenciálu pre nové služby v regióne a využitie dostupného know-how a uplatnenie regionálnej pracovnej sily, ktorá sa uvoľní po útlme banskej činnosti (záchránári, prvá pomoc, plavčíci a pod.)

2. Priorita: DOSTUPNOSŤ

CIELE

- Riešenie dopravnej dostupnosti pre obsluhu regionálneho hospodárstva
- Zvýšenie bezpečnosti dopravy, zníženie nehodovosti
- Riešenie dochádzky do práce a pohybu pracovnej sily s využitím viacerých druhov dopravy a integrovaných dopravných systémov

SÚČASNÁ SITUÁCIA

Železničná doprava

Železničná trať Nové Zámky – Prievidza (v cestovnom poriadku pre verejnosť označená ako železničná trať číslo 140) je jednokoľajná železničná trať na Slovensku, ktorá spája Nové Zámky a Prievidzu. Je elektrifikovaná v úseku Nové Zámky – Šurany.

Železničná trať Prievidza – Horná Štubňa (v cestovnom poriadku pre verejnosť označená ako železničná trať číslo 145) spája Prievidzu a Hornú Štubňu. Jednokoľajná spojnica Hornej Nitry a Turca má dĺžku 37 km a prekonáva pohoria Žiar a Kremnické vrchy. Na trati sú 4 mosty (viadukty), 6 tunelov a 8 zastávok. Obsluhuje mesto Prievidza, ďalej obce Chrenovec, Jalovec a Ráztočno, nasleduje zastávka v meste Handlová a Remata (tiež uvádzaný názov Remäta). Bralským tunelom trať prekonáva pohorie Žiar a vchádza do obce Sklené, predposlednej zastávky pred Hornou Štubňou, kde sa trať napája na trať 171, spájajúcu Diviaky a Zvolen cez Kremnicu.

Železničná trať Prievidza – Nitrianske Pravno. Jednokoľajná spojnica obcí Hornej Nitry s okresným mestom, od 7. decembra 2012 bez pravidelnej osobnej dopravy, má dĺžku 11,1 km a vedie údolím Nitry, zväčša v blízkosti cesty I/64. Na trati sú zastávky Prievidza, Nedožery, Pravenec a Nitrianske Pravno. Trať bola budovaná ako pokračovanie železnice zo Šurian do Veľkých Bielíc a Prievidze s výhľadom predĺženia do Kláštora pod Znievom a napojenie na turčiansku trať Vrútky – Zvolen. Uvažovalo sa aj o prepojení s Rajeckou železnicou, no pre vysoké náklady a náročný terén sa od tejto varianty upustilo. Realizáciu prepojenia s Turcom prekazila prvá svetová vojna a neskoršiu výstavbu zastavil rozvoj automobilovej dopravy.

Železničná stanica v Prievidzi je vybavená systémom iKVC - možnosť rezervácie a predaja miesteniek, ležadíel a lôžok vo vnútroštátnej a medzinárodnej preprave, predaj vnútroštátnych a medzinárodných cestovných lístkov.

Potenciál železnice je málo využívaný na účely nákladnej dopravy tovarov.

Cestná doprava

Z pohľadu nosnej dopravnej infraštruktúry je za veľmi dôležitý projekt považované budovanie rýchlostnej cesty R2. V apríli 2008 vláda Róberta Fica na svojom výjazdovom zasadnutí v Prievidzi prijala uznesenie, podľa ktorého mal minister dopravy pôšt a telekomunikácií zabezpečiť začatie stavebných prác piatich úsekov rýchlostnej komunikácie R2 v Trenčianskom kraji do konca roka 2010. Termín ukončenia predmetných úsekov bol naplánovaný do 31. decembra 2014. V súčasnosti je vybudovaný len jeden úsek tejto komunikácie R2 Ruskovce – Pravotice (obchvat Bánoviec nad Bebravou).

Stav cesty I/9 (E 50, E 572) nemá také parametre a nie je v takom stave, aby zabezpečila bezpečnú, plynulú, rýchlu a hospodárnu premávku motorových vozidiel. Krajské riaditeľstvo policajného zboru v Trenčíne informovalo v novembri 2017 o mnohých nedostatkoch – napr. absentujúcich jazdných pruhov pre odbočenie na križovatkami nižšej kategórie mimo obce, absencii spevnených krajníc, nespevnených krajníc, na trhliny na vozovke a krajniciach, vyjazdené koľaje, sieťové rozpady,

nerovnosti vozovky, opakujúce sa miesta výskytu výtlkov, poškodené a nefunkčné oceľové zvodidlá a iné.

Zámerom Vlády SR je dobudovaním a zmodernizovaním niektorých úsekov ciest prvej triedy vláda podporiť regióny, cez ktoré neprechádza diaľnica alebo rýchlostná cesta, ale práve kvalitné cesty prvej triedy ich dokážu aspoň dočasne nahradiť. V rokoch 2007 a 2008 bola realizovaná rekonštrukcia cesty I/50 v úseku Lovčica - hranica Banskobystrického samosprávneho kraja. Jednalo sa o rekonštrukciu rozšírením na kategóriu C 11,5/80, miernou smerovou úpravou, sanáciou cestného telesa v zosuvnom území a vyriešením vodného režimu, čím sa kvalitatívne a kapacitne zlepšil predmetný úsek cesty s ohľadom na plynulosť a bezpečnosť cestnej premávky. Na tento projekt sa nadviazalo vybudovaním obchvatu Handlovej, ktorý bol odovzdaný v roku 2011 a obchvatu Žiaru nad Hronom – 5,76 km dlhého úseku, ktorý je súčasťou plánovanej rýchlostnej cesty R2. Ten bol do užívania odovzdaný koncom roka 2014. V roku 2015 bol zrekonštruovaný aj úsek cesty I/50 v úseku Nováky – Prievidza – Handlová. Na trase medzi Novákmi a rýchlostnou cestou R1 teda nie je zrekonštruovaný už len krátky úsek medzi Handlovou a hranicou Banskobystrického samosprávneho kraja s dĺžkou približne 7,4 km.

Základným problémom ciest II. a III. triedy je ich zlý stavebno-technický stav, ktorý má podiel na zhoršení dostupnosti regiónov a vplyv na bezpečnosť a plynulosť cestnej premávky.

Autobusová doprava

Verejná pravidelná autobusová doprava osôb má strategický význam pri zabezpečovaní prepravných potrieb obyvateľstva a obslužnosti územia. Pre naplnenie potrieb obyvateľstva má TSK vypracovaný Plán dopravnej obslužnosti kraja, ktorého výsledkom je zabezpečovanie dopravnej obslužnosti pravidelnej autobusovej dopravy s cieľom minimalizovať súbežné prepravy a vytvoriť funkčnú nadväznosť autobusovej dopravy na železničnú dopravu a na mestskú hromadnú dopravu a podporu integrovaných dopravných systémov. V rámci TSK realizuje verejnú autobusovú dopravu (MHD, prímestská autobusová doprava, diaľková autobusová doprava) viacero dopravcov.

Prímestskú, t. j. regionálnu autobusovú dopravu zabezpečuje v okrese Prievidza SAD Prievidza, a. s. na základe zmluvy o výkone vo verejnom zaujme vo vnútroštátnej pravidelnej autobusovej doprave – prímestskej autobusovej doprave uzatvorenej medzi TSK a dopravcom. Negatívnym trendom je pokles prepravených osôb, ktorý je spôsobený napríklad narastajúcim trendom individuálneho automobilizmu, poklesom počtu žiakov na stredných školách, demografickým vývojom a inými okolnosťami.

Cyklodoprava

Je vypracovaná a schválená Stratégia rozvoja cyklistickej dopravy miest Prievidza a Bojnice a Stratégia využitia potenciálu Trenčianskeho samosprávneho kraja pre rozvoj cyklistickej infraštruktúry. Tieto dokumenty boli odsúhlasené príslušnými orgánmi a definujú strategické priority aj nástroje na ich dosahovanie.

V regióne je k dispozícii sieť vyznačených cyklotrás. Existujú aj mapy pre turistov s ich vyznačením. Z hľadiska plynulosti a bezpečnosti cyklopreprávky je ale infraštruktúra len základná, je potrebné prehodnotiť značenie a rozšíriť jeho zahustenie.

V meste Prievidza sú vyznačené viaceré cyklopruhy a cyklochodníky. V mestskom parku v Prievidzi je aj detský cyklookruh s dĺžkou 510 m, ktorý ale nemá cyklodopravný význam a plní len rekreačnú funkciu.

Letecká doprava

Letisko Prievidza je domovským letiskom pre takmer tridsiatku súkromných a korporátnych lietadiel. Počet vzletov lietadiel sa blíži k hodnote 10 tisíc za rok. Trávnatá vzletová a pristávacia dráha 22R

(04L) má rozmery 950 x 85 m, dráha 22L (04R) 950 x 30 m. V súčasnosti je letisko bez pravidelných liniek, okrem letov pre potreby kúpeľných hostí. Vo veľkom je využívané na bezmotorové lietanie. V roku 2018 má byť vybudovaná spevnená pristávacia a rozletová plocha, je to projekt financovaný spoločnosťou Brose.

V regióne existujú malé letiská: Bystričany, Dlížin, Handlová - Morovno, Tužina, Partizánske - Malé Bielice.

Turistické chodníky

Podľa projektu OMA je v okrese Prievidza až 86 turistických trás, ktoré majú 524 km. Väčšina z nich sú turistické značkové chodníky

2.1 Pilier Zlepšenie medziregionálnej dopravnej dostupnosti a tranzitná doprava

- Špecifické opatrenia pre región
 - Zlepšenie medziregionálnej dopravnej dostupnosti a tranzitná doprava
 - Vypracovanie štúdie na zlepšenie využitia osobnej a nákladnej železničnej dopravy
 - Vypracovanie plánu udržateľnej mobility
 - Dobudovanie rýchlostnej cesty R2
 - Dobudovanie obchvatu Prievidze (I/64 obchvat Prievidze, 1. etapa, druhá stavba a I/64 obchvat Prievidze, 2. etapa)
 - Modernizácia cesty I/9 Handlová - hranica BBSK v dĺžke 7,4 km (Handlová – Dérešov mlyn)
 - Realizácia odporúčaní Štúdie realizovateľnosti I/64 Žilina – Topoľčany
 - Modernizácia železničnej trate Prievidza – Nitra – Nové Zámky (s nadväznosťou na zámer budovania trate Trnovec nad Váhom – Nitra) a železničnej trate Chynorany-Trenčín (zvýšenie prevádzkovej rýchlosti hlavne výhybiek a zabezpečovacieho systému umožňujúce zhustenie taktu obsluhy)
 - Optimalizácia grafikonu a zavedenie rýchlikového spojenia Prievidza - Bratislava
 - Vybudovanie vlečky do priemyselného parku Prievidza I (v prípade záujmu subjektov, ktoré tam budú plánovať rozvoj)
 - Rýchlostná cesta R8 (štúdia uskutočniteľnosti)

2.2 Pilier Zlepšenie udržateľnosti vnútroregionálnej dopravnej obsluhy

- Špecifické opatrenia pre región
 - Dopravné napojenie priemyselných zón a parkov
 - Napojenie priemyselného parku Nováky (investor existuje, je treba zabezpečiť urýchlenie povoľovacieho konania)
 - Napojenie priemyselného parku Dolné Vestenice
 - Napojenie priemyselného parku Prievidza – západ II.
 - Napojenie priemyselnej zóny Handlová
 - Zvýšenie bezpečnosti (pasívna bezpečnosť komunikácií)
 - Rozvoj cyklodopravy ako integrálnej súčasti dopravného systému
 - Vybudovanie systému regionálnej integrovanej dopravnej obsluhy
 - Zlepšovanie stavebno-technického stavu ciest II. a III. triedy
 - Vybudovanie dopravného napojenia zón zaťažených turizmom
 - Rozvoj alternatívnych dopravných riešení a ekologizácia dopravy, rozvoj atraktívnych foriem dopravy v rámci služieb CR
 - I/9 Mníchova Lehota – hranica kraja BB – zvyšovanie pasívnej bezpečnosti na cestách I. tried v Žilinskom a Trenčianskom kraji

- Dopravné riešenia nebezpečných križovatiek na cestách I. triedy – stavba „I/50 Nitra – križovatka“, riešenie dopravnej situácie v križovatke ciest I/9 a II/574 a budovanie ďalších pripájacích a odbočovacích pruhov
- Zvýšenie bezpečnosti chodcov na ceste I/9 v handlovskej doline - (napr. budovanie nadchodov a podchodov)
- Harmonizovaná verejná doprava
- Elektromobilizácia verejnej dopravy v rámci regiónu s dôrazom na Bojnice ako kúpeľné centrum
- Opatrenia na riešenie statickej dopravy
- Riešenie peších zón, trás a cyklotrás
- Zvyšovanie atraktivity železničnej dopravy
- Budovanie záchytných parkovísk a systému Park&Ride, resp. Park&Bike

3. Priorita: ROZVOJ A STABILIZÁCIA KVALIFIKOVANEJ PRACOVNEJ SILY

CIELE

- Identifikovať komerčnú kvalifikačnú objednávku miestnych a regionálnych firiem a vytvoriť vzdelávacie príležitosti v prepojení na regionálnu ponuku práce
- Vytvoriť pracovné príležitosti a možnosti kvalifikačného rastu alebo reorientácie pre ľudí ohrozených stratou zamestnania v dôsledku ukončenia banskej činnosti
- Vytvoriť podmienky pre rozvoj kvalifikácií a pracovné príležitosti v perspektívnych odvetviach regiónu s cieľom zabezpečiť zotrvanie ľudí v regióne
- Budovanie systému výchovného poradenstva na základných a stredných školách s orientáciou na potenciál regionálneho pracovného trhu

SÚČASNÁ SITUÁCIA

Región Priavidza dosahuje najvyššie hodnoty percentuálneho podielu obyvateľstva s ukončeným učňovským alebo stredným odborným vzdelaním bez maturity na Slovensku (s 29 % je to 6. miesto zo všetkých okresov), dosahuje tiež priemerné hodnoty podielu vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva (12 %) a priemerné hodnoty obyvateľstva s úplným stredným vzdelaním s maturitou (29 %). Priavidzský región patrí k regiónom s nízkym podielom obyvateľstva s dosiahnutým základným vzdelaním (13 %).

Stav duálneho vzdelávania s praxou u zamestnávateľov v školskom roku 2016/2017:

- všetkých 20 SOŠ v zriaď. pôsobnosti TSK, 600 žiakov
- na ďalší školský rok je 484 učebných miest u 100 zamestnávateľov so 156 prevádzkami (spolu by počet žiakov narástol na cca 1000)
- najžiadanejšie odbory: mechanik-nastavovač, mechanik-mechatronik, mechanik strojov a zariadení, obrábač kovov, programátor obrábacích a zváracích strojov

Najväčší záujem firiem v SR bol o absolventov informatiky, nasledovaných odborními strojárstva, ekonomiky, techniky, stavebníctva a spoločenských vied.

Absolventská miera nezamestnanosti prepočítaná k septembru daného roka dosahuje v sledovanom období v priemere 15,3 %. To znamená, že každý siedmy absolvent si do roka po ukončení štúdia nevie nájsť prácu.

V priemere najvyššiu absolventskú mieru nezamestnanosti k septembru (20 %, resp. 20,2 %) dosahujú absolventi stredného odborného a úplného stredného odborného vzdelávania.

Miera nezamestnanosti absolventov s nižším stredným odborným vzdelaním narástla, ale aj narastá ich počet, pričom počet absolventov stredného odborného a úplného stredného odborného vzdelávania klesá.

Najnižšiu mieru nezamestnanosti absolventov stredných škôl vykazujú gymnáziá.

Z hľadiska prepojenia vzdelávania na prax však OECD považuje systém odborného vzdelávania na Slovensku za slabý. Praktické tréningy prebiehajú zvyčajne v školských učebniach so zastaraným vybavením. Rovnako za slabé považuje OECD aj postavenie absolventov so stredným odborným vzdelaním na trhu práce. Povest' odborných vzdelávacích programov, najmä tých, ktoré nie sú ukončené maturitou, tiež nie je veľmi dobrá, či už v očiach rodičov a žiakov alebo v očiach zamestnávateľov.

O nadstavbové štúdium v oblasti odborného vzdelávania má záujem len málo študentov.

OECD vo svojej správe poukazuje tiež na chýbajúce skúsenosti z praxe u vyučujúcich odborných predmetov v rámci stredného odborného vzdelávania. Väčšina z nich nastupuje do učiteľských pozícií síce s ukončeným vysokoškolským vzdelaním, avšak len s minimálnymi skúsenosťami z praxe.

Je preto nevyhnutné, aby stredné školy prispôbili učebné odbory požiadavkám trhu práce.

3.1 Pilier Vzdelávanie

- Špecifické opatrenia pre región
 - Podpora talentov a ich udržanie v regióne
 - Podpora duálneho vzdelávania spoločne s podnikateľmi – oslovenie podnikateľov na zhodnotenie potrieb rozvoja duálneho vzdelávania
 - Tréningové centrá pre medzitrh práce pri komunálnych podnikoch
 - Orientácia a kvalita stredného odborného vzdelávania
 - Komunálne podniky, ktoré budú združovať remeselníkov a ziskové a neziskové oblasti (napr. ovocinárstvo) - remeslá murár, tesár, obkladač, údržba ciest
 - Vyhodnotenie účinnosti rekvalifikačných kurzov spoločne so zamestnávateľmi v regióne a predstaviteľmi ÚPSVaR v Prievidzi – následne určiť priority
 - Rozšírenie kapacít jasí a materských škôl
 - Podpora rozvoja športových aktivít detí a mládeže: podpora sociálne slabších rodín, budovanie športovo oddychových viacgeneračných areálov
 - Vypracovanie stratégie na vytvorenie ponuky štúdia s perspektívou zamestnania v regióne a rozvoj spolupráce so Žilinskou univerzitou s dlhodobým výskumným a vzdelávacím zámerom pre miestne firmy

3.2 Pilier Kvalita života

- Špecifické opatrenia pre región
 - Podpora rozvoja a zvýšenia kvality služieb
 - Podpora rozvoja dostupného bývania (nájomné bývanie, chránené bývanie...)
 - Dostupnosť a podpora komunitných sociálnych služieb a strieborná ekonomika
 - Zvýšenie kvality poskytovania sociálnych služieb
 - Zlepšenie kvality životného prostredia
 - Podpora voľnočasových aktivít
 - Riešenie bytovej otázky pre ľudí, ktorí potrebujú dohľad
 - Nastavenie systému tutorstva pre potrebných v rámci sociálnych podnikov

4. Priorita: SANÁCIA ENVIRONMENTÁLNYCH ZÁŤAŽÍ A ZDRAVOTNÝCH DOPADOV ŤAŽBY A SÚVISIACICH ČINNOSTÍ

CIELE

Cieľom je dosiahnuť stav, v súlade s vývojom regionálneho hospodárstva, **na úrovni cieľov Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030¹**:

- Realizácia nových energetických zdrojov musí byť s emisiami nie horšími ako je zemný plyn
- Horná Nitra ako ukázkový región v cieľoch SR v environmentálnych ukazovateľoch (odpady, emisie, zachytávanie dažďovej vody, OZE, ekologické poľnohospodárstvo - % obhospodarovanej pôdy v eco-režime nad SK priemerom)
- Transformácia povrchových banských objektov a areálov pre nové využitie
- Riešenie záťaží vyplývajúcich z dôsledkov banskej činnosti a využitie hnedých parkov
- **Tvorba nových krátkych dodávateľských reťazcov** s cieľom zvýšiť miestnu výrobu a spotrebu v regióne
- V rámci ochrany ovzdušia región dosiahne stanovené ciele a **zniži emisie skleníkových plynov** v sektoroch obchodovania s emisiami o 43 % a mimo týchto sektorov o 20 % oproti roku 2005; Zavedú sa emisné zóny v mestách a podporia sa dopravné riešenia bez negatívnych klimatických vplyvov. Samosprávy na základe Adaptačnej stratégie zavedú konkrétne opatrenia.
- Riešenia pre odvádzanie a čistenie vôd vrátane riešení pre obce, ktoré nie sú súčasťou aglomerácií
- Podpora samospráv pri zvyšovaní miery zhodnotenia KO a znižovaní miery skládkovania, podpora zeleného obstarávania
- Viditeľná bude ochrana a obnova krajinných prvkov na poľnohospodárskej pôde a **ekologická poľnohospodárska výroba** bude zaberáť aspoň 13,5 % celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy.
- Podľa regionálnych požiadaviek prispieť k národnému cieľu - Do roku 2030 bude obnovených minimálne 15 % degradovaných ekosystémov. Ťažba dreva sa bude uplatňovať udržateľným spôsobom. V oblastiach s najvyšším stupňom ochrany bude zakázaná a na územiach s aktívnym manažmentom sa bude uplatňovať prírode blízke obhospodarovanie.
- Do roku 2030 príslušné orgány vyvinú úsilie na odstránenie environmentálnych záťaží s najvyššou prioritou riešenia. Bezpečná likvidácia environmentálnych škôd bude plne hrazená ich pôvodcami. Pri ložiskovom geologickom prieskume bude zabezpečená spolupráca s miestnymi samosprávami a občanmi a ochrana prírody bude považovaná za prioritu.
- Príslušné subjekty zabezpečia ochranu života a zdravia ľudí, ich majetku, životného prostredia, kultúrneho dedičstva a hospodárskych činností pred povodňami, suchom a nedostatkom vody, s využitím všetkých dostupných opatrení a prostriedkov. Zvýši sa využitie zelených opatrení, ktoré budú spolu s nevyhnutnou technickou infraštruktúrou integrálnou súčasťou systému ochrany pred povodňami. Škodám sa bude predchádzať zmierňovaním príčin ich vzniku a tiež dodržiavaním územných plánov vytvorených na základe povodňových máp.
- Kvalita ovzdušia v roku 2030 bude výrazne lepšia a nebude mať výrazne nepriaznivý vplyv na ľudské zdravie a životné prostredie. Postupne bude utlmená výroba elektriny z uhlia. Vykurovanie v domácnostiach a doprava v mestách sa posunie k environmentálne prijateľnejším alternatívam. Posilní sa princíp uplatňovania BAT v priemysle, energetike ale aj poľnohospodárstve a v potravinárstve. Ochrana ovzdušia sa bude riadiť zásadou „znečisťovateľ platí“.

¹ <http://www.minzp.sk/iep/strategicke-materialy/envirostrategia-2030/>

- Do roku 2030 sa energetická náročnosť priemyslu priblíži priemeru EÚ. Nové projekty budú brať do úvahy, že do roku 2020 budú vypracované kritériá udržateľného využívania všetkých obnoviteľných zdrojov.
- Zlepší sa rozsah i kvalita zbieraných údajov a to najmä v oblasti odpadov, vôd, ovzdušia, a biodiverzity. Zozbierané a aktualizované údaje by mali byť v čo najvyššej možnej miere harmonizované na národnej i medzinárodnej úrovni a verejne dostupné v strojovo spracovateľnej podobe.
- rozvoj regiónu (zdravší ľudia, atraktívne prostredie na návrat odborníkov späť do regiónu, prílev klientov do kúpeľov, rozvoj turistického ruchu, potreba ubytovacích kapacít, gastronomických služieb, priestor pre realizáciu miestnej potravinárskej produkcie, a pod.)

SÚČASNÁ SITUÁCIA

Znečistenie ovzdušia a vôd

V regióne horná Nitra sa nachádza viacero veľkých stacionárnych zdrojov znečisťovania ovzdušia, ktoré vo významnej miere vplývajú na kvalitu ovzdušia v regióne. Najvýznamnejším znečisťovateľom je tepelná Elektráreň Nováky, ktorej závod sídli v obci Zemianske Kostolany v blízkosti nováčkových uhoľných baní. Elektráreň vyrába elektrinu spaľovaním hnedého uhlia vyťaženého v miestnych baniach, pričom sa uvoľňujú do ovzdušia veľké množstvá emisií skleníkových plynov.

Okres Prievidza si až do roku 2015 držal smutné prvenstvo v takmer všetkých ukazovateľoch produkcie emisií, a to tak v celkovej produkcii, ako aj v prepočte produkcie v tonách na km². Pri tuhých emisiách v celkovej produkcii bola Prievidza hneď za centrom Košíc, v celkovej produkcii oxidu siričitého bol v roku 2015 región s veľkým odstupom na prvom mieste (druhé Košice prevyšoval viac ako 5-násobne, čo bolo až 70% celkovej produkcie v SR), na prvom mieste bol i v produkcii oxidu dusíka a v prvej desiatke v produkcii oxidu uhoľnatého.

V nasledujúcich rokoch však došlo k významným zmenám: Rozsiahla rekonštrukcia blokov ENO B1,2, spočívajúca okrem iného vo vylepšení zariadení znižujúcich emisie (deSOX, deNOX (SNCR), elektrostatické odľučovače) za účelom plnenia prísnejších emisných limitov platných od 1. 1. 2016, sa pozitívne prejavila na poklese množstva vypúšťaných emisií základných škodlivín do ovzdušia. Elektráreň Nováky bola v roku 2016 druhým najväčším producentom emisií oxidu siričitého a oxidov dusíka a tretím najväčším producentom emisií tuhých znečisťujúcich látok v SR. Ďalším veľkým zdrojom znečisťovania ovzdušia v regióne je chemický závod FORTISCHEM a. s. v Novákoch vyrábajúci chemické produkty a produkty z PVC. Závod patrí medzi piatich najvýznamnejších producentov emisií tuhých znečisťujúcich látok v SR. Okres Prievidza sa tak radí medzi okresy SR produkujúce najviac emisií základných znečisťujúcich látok a najmä oxidu siričitého (v roku 2016 druhým najväčším producentom za regiónom Košice) a oxidov dusíka (v roku 2016 tretím najväčším producentom za regiónmi Košice a Bratislava), oproti predchádzajúcim rokom však ide o zásadný pokles.

Znečistenie zasahuje i vodné hospodárstvo, podľa stupňa kontaminácie sa v 3. triede kvality podzemných vôd² nachádza 45% v oblasti Prievidze, 16% v oblasti Handlovej a až 83% v oblasti Novák a 71% v oblasti Bojníc. Vzhľadom na prítomnosť veľkých priemyselných podnikov je región tiež vysokým spotrebiteľom tepla, elektriny a zemného plynu.

Odpadové hospodárstvo

Komunálny odpad

Recyklácia komunálneho odpadu v okresoch Prievidza a Partizánske zatiaľ nedosahuje priemernú úroveň SR – v roku 2017 bola miera recyklácie v okrese Prievidza 27% a v okrese Partizánske 21%,

² www.beiss.sk

pričom priemerná hodnota za SR bola 29%. Skládkovanie sa postupne znižuje, avšak stále sa väčšina vyprodukovaného komunálneho odpadu ukladá na skládky predstavujúce veľké environmentálne riziko. Miera skládkovania komunálneho odpadu dosahovala v roku 2017 v okrese Prievidza 73% a v okrese Partizánske 79%.

Nutné je prijať ďalšie opatrenia na podporu triedeného zberu komunálneho odpadu, zvyšovanie úrovne jeho recyklácie a znižovanie skládkovania a zamerať sa na informovanie a zlepšovanie povedomia občanov v tejto oblasti.

Priemyselný odpad

okres Prievidza: V rámci priemyselného odpadu vyprodukovaného v okrese Prievidza dominuje odpad z vznikajúci pri výrobe elektriny (NACE D). V roku 2016 predstavoval podiel tohto odpadu až 74% z celkového priemyselného odpadu v okrese. Jedná sa predovšetkým o tuhé splodiny z odsírovania dymových plynov, popolček z uhlia, popol a škvaru a prach z kotlov, ktoré vznikajú pri výrobe elektriny spaľovaním uhlia. Uvedený odpad sa zneškodňuje ukladaním na skládky. Druhým najzastúpenejším je odpad z ťažby a dobývania (NACE B) s podielom 15% z celkového priemyselného odpadu v okrese. Ide najmä o hlušinu a iné odpady z prania a čistenia nerastov.

Z celkového odpadu za SR z odvetvia NACE D sa väčšina vyprodukuje práve v okrese Prievidza (66% v roku 2016).

okres Partizánske: Produkcia priemyselného odpadu v tomto okrese je výrazne nižšia v porovnaní s okresom Prievidza. Najviac odpadu tu vzniká v rámci priemyselnej výroby (NACE C) – tento odpad predstavoval 33% z celkového priemyselného odpadu vyprodukovaného v okrese v roku 2016. Konkrétne sa jedná o odpad vznikajúci najmä pri výrobe obuvi a pri výrobe plastových výrobkov.

Poznámka: V časovom rade má odpad zo stavebníctva (NACE F) kolísavý trend. V niektorých rokoch sledujeme v oboch okresoch značné zvýšenie tohto odpadu. Súvisí to najmä s výstavbou cestnej infraštruktúry v daných rokoch na území okresov.

4.1 Pilier Environmentálne záťaž

- Špecifické opatrenia pre región
 - Analýza určenia povinnej osoby pri revitalizácii území poškodených banskou činnosťou a určenie kritérií revitalizácie s ohľadom na vlastníctvo pozemkov, riešenie chránených banských území, ak by mali byť bariérou rozvojových plánov pre tretie subjekty
 - Zmapovanie majetkových a zmluvných vzťahov pre riešenie využitia hnedých parkov a zvýšenie informovanosti o stave a disponibilite objektov a priestorov
 - Environmentálne záťaž priamo z banskej činnosti
 - Environmentálne záťaž z činností súvisiacich s banskou činnosťou a energetikou
 - Ostatné environmentálne záťaž spôsobené inými činnosťami (napríklad dopravou)

4.2 Pilier Environmentálna konverzia a environmentálna infraštruktúra

- Špecifické opatrenia pre región
 - Vypracovanie štúdie a vyhodnotenie pozitívnych opatrení energetickej efektívnosti
 - Spracovanie komplexnej informácie k právam spotrebiteľov produkovať energiu z obnoviteľných zdrojov v ich vlastníctve

4.3 Pilier Zdravotníctvo a sociálne služby

- Špecifické opatrenia pre región
 - Špecifické diagnózy a post-terapeutické služby
 - Adaptácia systému zdravotníctva a služieb na demografické zmeny
 - Konsolidácia nemocničnej starostlivosti v regióne Hornej Nitry, dôraz na nemocnicu v Bojniciach – komplexné zastúpenie medicínskych odborov; z pracoviska klinickej onkológie vytvoriť oddelenie, prepojenie nemocničnej zdravotnej starostlivosti s

kúpeľnou liečbou nového typu - dosiahnutie synergického účinku prevencie a liečby na jednom mieste

- Kúpele ako aktivačná/edukačná báza občianskeho participatívneho výskumu v oblasti zdravého spôsobu života
- Vytvorenie podmienok na zapojenie klinických pracovníkov do výskumných aktivít
- Vytvorenie odborného prostredia pre regionálnu pobočku tkanivovej biobanky (centrá plánované v Martine a Košiciach)
- Vytvorenie siete Integrovaných zdravotníckych zariadení v mestách, kde v súčasnosti existuje zdravotnícka infraštruktúra – Prievidza, Nováky, Handlová, Partizánske, možnosť zapojenia súkromného kapitálu z regiónu na zosieťovanie zdravotníckych zariadení a pokrytie spádových oblastí v regióne